

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ БОЛДІЖАР САНДРИ ОЛЕКСАНДРІВНИ НА ТЕМУ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.58>

Стеценко С.Г.,

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НаПрН*

*України, заслужений діяч науки і техніки України,
суддя Верховного Суду України*

У концепцію прав людини четвертого покоління закладено розуміння того, що людина має певні моральні права уже лише завдяки тому, що вона є людиною. Проте з цього не випливає, що норми права спрямовуються на захист усіх прав, узгоджених у рамках міжнародної чи національної спільноти. Підґрунтя прав людини четвертого покоління було закладено після Другої світової війни, коли виникло право бути поінформованим перед проведенням медичного експерименту. Проте абсолютна більшість норм щодо прав людини четвертого покоління були сформульовані лише в останні десятиліття ХХ століття. У зв'язку з цим, важливого значення набуває дослідження адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління, завдяки чому вдасться розкрити механізм цього регулювання. Саме цьому питанню і присвячено рецензовану монографію. До того ж, вона відповідає вимогам сьогодення та становить значний інтерес з боку наукової спільноти.

Змістовне наповнення цієї монографії охоплює складні питання щодо розуміння прав людини четвертого покоління, їхньої еволюції та класифікації, визначення елементів механізму адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я, характеристики правовідносин у цій сфері, дослідження нормативно-правової складової вказаного механізму та визначення гарантій адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я.

Особливої актуальності монографічне дослідження С. О. Болдіжар набуває у зв'язку з тим, що на сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я України відбувається її реформування, яка зачіпає різні напрями організації та надання медичної допомоги, включно з трансплантацією анатомічних матеріалів та допоміжними репродуктивними технологіями.

Аналіз та узагальнення теоретичних та практичних аспектів досліджуваної сфери є своєчасним, виходячи з чого було розроблено обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення організації та функціонування системи охорони здоров'я в Україні.

Необхідно визнати, що станом на сьогодні відсутні системні комплексні дослідження адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я. В основу монографії С. О. Болдіжар покладено надбання науки адміністративного, конституційного та медичного права, велику джерельну базу, яка включає праці українських та зарубіжних вчених-юристів. Увагу вченої не оминула фактично жодна ключова праця у вказаній сфері. А вдало обрана методологія та належна нормативно-правова база дозволили розкрити ряд фундаментальних положень, які стосуються механізму адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я та співвідношення елементів цього механізму між собою.

С. О. Болдіжар розпочинає своє дослідження з акценту на тому, що викликом у сучасних умовах еволюції концепції прав людини, сучасного розвитку правового статусу людини наявності численних загроз життю і здоров'ю людини, глобалізації, діджиталізації, розвитку медицини, науково-технічного процесу, глобальної пандемії коронавірусу, є проблема можливості людини реалізовувати ті права, які гарантовані їй Конституцією, законами міжнародними договорами. Вказується на те, що виважена державна та міжнародна політика у сфері забезпечення належної реалізації четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я є запорукою не тільки комфортного проживання людей, розвитку громадянського суспільства, забезпечення толерантності та поваги до прав людини, але й запорукою подальшого розвитку людства у складних сучасних умовах. Заслуговує на увагу також те, що авторка формує розуміння системи реалізації прав четвертого

покоління прав людини у системі охорони здоров'я як внутрішньоузгодженої цілісної сукупності нормативних та інституційних елементів, що має на меті ефективне забезпечення належного практичного втілення в життя можливостей, установлених нормами права, людиною з метою забезпечення охорони здоров'я, безпечного для життя і здоров'я довкілля, санітарно-епідеміологічного благополуччя, а також задоволення їх власних потреб та інтересів у цій сфері.

Другий розділ монографії С. О. Болдіжар присвятила безпосередньо механізму адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я. Обґрунтовується думка, що механізм адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я – це складна система адміністративно-правових засобів, які впорядковані у конкретній послідовності з метою забезпечення адміністративно-правового впливу на відносини у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я та на їх безпосередніх учасників. Визначається, що правовідносини у досліджуваній сфері мають ряд ознак, які вчена поділила на дві великі групи: загальні та спеціальні. С. О. Болдіжар класифікує правовідносини у сфері забезпечення «медичного виміру» прав людини четвертого покоління за різними критеріями: залежно від функцій, які виконуються, правовідносини поділяються на регулятивні та охоронні; виходячи з характеру обов'язків суб'єктів: активні та пасивні; залежно від співвідношення прав та обов'язків: вертикальні та горизонтальні; враховуючи особливості організації виконавчої влади в Україні: між вищим органом виконавчої влади та центральними органами виконавчої влади, між центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади, між центральними органами виконавчої влади та суб'єктами управління, що знаходяться в їхньому віданні; за сферою виникнення: внутрішні та зовнішні; за ступенем визначеності суб'єктного складу: абсолютно визначені та відносно визначені.

Загалом монографія, що рецензується, достатньою мірою відображає авторську позицію щодо найбільш важливих базових проблем теорії та практики, які пов'язані із адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я.

Вдало структурована робота, ємність розкритих С. О. Болдіжар основних проблем представленої на рецензування монографії можна вважати мету автора роботи досягнутою – науковий світ отримає належно обґрунтоване уявлення про сутність механізму адміністративно-правового регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я.

Слід також зауважити, що монографія, яка рецензується, містить і дискусійні положення. Так, говорячи про суб'єктів правовідносин у сфері забезпечення «медичного виміру» прав людини четвертого покоління авторка виділяє: суб'єктів, щодо яких здійснюється надання медичної допомоги із застосуванням спеціальних методів, суб'єктів, які надають медичну допомогу із застосуванням спеціальних методів, суб'єктів організації медичної допомоги із застосуванням спеціальних методів та суб'єктів, щодо яких не здійснюється надання медичної допомоги із застосуванням спеціальних методів, але які можуть брати участь у правовідносинах у разі настання певних обставин. Попри це, С. О. Болдіжар не приділяє уваги ролі територіальних громад у досліджуваних правовідносинах, які зокрема через створення комунальних некомерційних підприємств мають значний вплив на них. Також поза полем зору науковиці залишається участь міжнародних організацій (Всесвітньої організації охорони здоров'я, Євротранспланту). Монографія тільки виграла б, якби авторка більш повно розкрила правовий статус як класифікованих нею суб'єктів, так і суб'єктів, на які ми звернули увагу.

Монографія С. О. Болдіжар «Адміністративно-правове регулювання прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я» є роботою, в якій повною мірою, системно, послідовно, логічно, доступно викладено матеріал. Монографічне дослідження характеризується самостійністю і цілісністю, ґрунтовністю, відображає аналітичну оцінку стану досліджуваної проблеми та власний авторський погляд на можливі варіанти її вирішення. З огляду на це робота стане в нагоді широкому колу науковців, фахівців у галузі адміністративного, конституційного, медичного права, студентам та викладачам юридичних вузів і факультетів, а також широкому колу читачів, що цікавляться питаннями прав людини четвертого покоління.